

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Л. Л. Лазебник, д. е. н., професор, НУ ДПСУ, Larisa_lazebnik@mail.ru

Л. П. Гацька, к. е. н., доцент, КНУ імені Тараса Шевченка, Gatska@univ.kiev.ua

Методологія дослідження. Дослідження здійснене в рамках концепції укрупненої економічної оцінки природоохоронних заходів, яка стверджує, що посилення екологічних вимог призводить не тільки до зростання витрат, але і формує «вікно можливостей» для економічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності компаній. Для досягнення результатів застосовувались методи абстракції, аналізу й синтезу, порівняння, системний підхід. Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що для компаній збільшення екологічних зобов'язань в короткостроковій перспективі призводить до втрат, здійснюючи обмежуючий вплив на конкурентоспроможність, проте в довгостроковій перспективі екологічні платежі спроможні змінити управлінські рішення компанії на користь розробки і реалізації природоохоронних стратегій, що посилює конкурентоспроможність, оскільки природоохоронний аспект посідає високі позиції серед факторів конкурентоспособності.

Результати. Показано, що інтереси зацікавлених сторін в гірничодобувній промисловості перетинаються у сфері надрокористування, ресурсозбереження та захисту довкілля і реалізуються через екологічне регулювання, яке як прямо, так і опосередковано впливає на конкурентоздатність добувних підприємств.

Визначено, що екологічні та соціальні нормативи і нормативні платежі впливають на очікувані доходи від інвестицій в гірничодобувну промисловість та на формування витрат, що може посилювати або послаблювати конкурентні переваги підприємств галузі. Вказано, що засобами екологічного регулювання держава повинна прагнути досягти компромісу між забезпеченням контролю за забрудненням, раціональним використанням ресурсів та недопущенням зменшення конкурентоспроможності гірничодобувних підприємств.

Доведено, що в Україні на сьогодні такого компромісу не досягнуто, а для екологічного регулювання характерна переважаюча роль примусових факторів над економічними і ринковими. В цілому вплив екологічного регулювання на конкурентоспроможність гірничодобувних підприємств в Україні має переважно негативний характер.

Наукова новизна полягає в розробці методичного підходу, що відрізняється поглядом на екологічну політику та екологічне регулювання як на важливі інструменти досягнення конкурентних переваг гірничодобувної галузі в цілому та окремих добувних підприємств.

Практична значимість. Запропоновано маркери для розробки екологічної політики держави у гірничодобувній сфері, орієнтовані на досягнення одночасно збереження довкілля та підвищення конкурентоздатності підприємств галузі.

Ключові слова: гірничодобувна промисловість, конкурентоспроможність, екологічне регулювання, екологічний вплив, екологічна та соціальна відповідальність.

Література

1. Бизнес-риски в горнодобывающей и металлургической отраслях: исследование за 2012–2013 гг. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ey.com/RU/ru/Industries/Mining---Metals/Business-risks-in-Mining---Metals>.

Biznes-riski v gornodobyvayushchey i metallurgicheskoy otraslyakh: issledovaniye za 2012–2013 gg. [Business risks in the mining and metallurgical industries: research for 2012–2013] – [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.ey.com/RU/ru/Industries/Mining---Metals/Business-risks-in-Mining---Metals>.

2. Бизнес-риски в горнодобывающей и металлургической отраслях: исследование за 2015–2016 гг. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ey.com/Publication/.../ey-business-risks-report-russian.pdf>

Biznes-riski v gornodobyvayushchey i metallurgicheskoy otraslyakh: issledovaniye za 2015–2016 gg. [Business risks in the mining and metallurgical industries: a study of the 2015–2016] – [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.ey.com/Publication/.../ey-business-risks-report-russian.pdf>

3. Гончаренко Н. В. Екологічне інвестування в гірничодобувній промисловості: сутність, особливості і види / Н. В. Гончаренко, В. Ю. Короткий / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2015. – №4 (169). – С. 15–22.

Honcharenko N. V. *Ekolohichne investuvannya v hirnychodobuvniy promyslovosti: sutnist, osoblyvosti i vydy* [Environmental investment in the mining industry: the nature, characteristics and types] / N.V.Honcharenko, V. Yu. Korotkiy / Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya «Ekonomika». – 2015. – №4 (169). – P. 15–22.

4. Доклад «Налогообложение 2016» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pwc.com/ua/ru/survey/2015/all/paying-taxes-2016.html>

Doklad «Nalogooblozheniye 2016» [Report on «Taxation in 2016»] [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.pwc.com/ua/ru/survey/2015/all/paying-taxes-2016.html>

5. Ильин А. Железная руда: второй фронт для власти или реальная угроза ГОКа? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://delo.ua/business/zheleznaya-ruda-vtoroy-front-dlja-vlasti-ili-realnaya-ugroza-gokam-295067/> © delo.ua

Ilin A. *Zheleznaya ruda: vtoroy front dlya vlasti ili real'naya ugroza GOKam?* [Iron ore: a second front for the government or a real threat GOKs?] [Yelektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://delo.ua/business/zheleznaya-ruda-vtoroy-front-dlja-vlasti-ili-realnaya-ugroza-gokam-295067/> © delo.ua

6. Кабаш Н. Цены на руду падают. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.capital.ua/ru/publication/28906-tseny-na-rudu-padayut-rentabelnost-ee-dobychi-v-ukraine-uzhe-priblizilas-k-nulyu?issue=391>

Kabash N. *Tseny na rudu padayut.* [Ore prices fall] [Elektronniy resurs] - Rezhim dostupu: <http://www.capital.ua/ru/publication/28906-tseny-na-rudu-padayut-rentabelnost-ee-dobychi-v-ukraine-uzhe-priblizilas-k-nulyu?issue=391>

7. Ковальчук В. А. Перспективи та ризики гірничорудної галузі України в контексті сталого розвитку./ В. А. Ковальчук, А. В. Короткий, Ю. В. Короткий // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 8. – С. 155–161.

Kovalchuk V. A. *Perspektyvy ta ryzyky hirnychorudnoyi haluzi Ukrayiny v konteksti staloho rozvytku*. [Prospects and risks of the mining industry in Ukraine in the context of sustainable development] / V. A. Kovalchuk, A. V. Korotkiy, Yu. V. Korotkiy // BIZNESINFORM. – 2013. – № 8. – P. 155–161.

8. Кондратьев В. Ресурсный национализм и структура экономики. / В. Кондратьев. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.perspektivy.info/print.php?ID=160351>.

Kondratyev V. *Resursnyy natsionalizm i struktura ekonomiki* [Resource nationalism and economic structure]. / V. Kondratyev. – [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.perspektivy.info/print.php?ID=160351>.

9. Офіційна сторінка виставки Mining World Ukraine 2016. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.miningworld.com.ua/ru/otrasl>

Ofitsiynna storinka vystavky Mining World Ukraine 2016 [Official website of the exhibition MiningWorld Ukraine 2016]. – [Elektronniy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.miningworld.com.ua/ru/otrasl>

10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Ofitsiynnyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. [Elektronniy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

11. Офіційний сайт Державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>

Ofitsiynnyy sayt Derzhavnoyi ustanovy «Ahentstvo z rozvytku infrastruktury fondovoho rynku Ukrayiny» [The official website of the State Institution «Agency for Infrastructure Development stock market of Ukraine»] [Elektronniy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.smida.gov.ua>

12. Україна має найвищі ставки серед усіх гірничодобувних країн світу – PricewaterhouseCoopers. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://112.ua/ekonomika>

Ukrayina maye nayvyshchi stavky sered usikh hirnychodobuvnykh krayin svitu [Ukraine has the highest rate among all mining countries]. – PricewaterhouseCoopers. – [Elektronniy resurs] – Rezhym dostupu: <http://112.ua/ekonomika>

13. Укрпромвнешэкспертиза: Повышение платежей на недропользование крайне не выгодно Украине. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukranews.com/news/166461.Ukrpromvneshekspertiza-Povyshenie-platezhey-na-nedropolzovanie-krayne-ne-vigodno-Ukraine.ru>

Ukrpromvneshekspertiza: Povysheniye platezhey na nedropolzovaniye krayne ne vygodno Ukraine [Ukrpromzovnishexpertyza: Increased payments for subsoil use is not highly profitable to Ukraine]. – [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://ukranews.com/news/166461.Ukrpromvneshekspertiza-Povyshenie-platezhey-na-nedropolzovanie-krayne-ne-vigodno-Ukraine.ru>

14. Фаркашова Э. И. Экологическая политика с точки зрения повышения конкурентоспособности региона / Э. И. Фаркашова // Регіональна економіка. – 2010. – №3. – С. 54–62.

Farkashova E. I. *Ekologicheskaya politika s tochki zreniya povysheniya konkurentosposobnosti regiona* [Environmental Policy from the perspective of improving the competitiveness of the region] / E. I. Farkashova // Regionalna ekonomika. – 2010. – №3. – P. 54–62.

15. Bridge, G. Contested terrain: Mining and the environment. *Annu. Rev. Environ. Resour.* 2004, 29, 205–259.

16. Environmental regulation and competitiveness in the mining industry: Permitting processes with special focus on Finland, Sweden and Russia // Kristina Soderholm¹, Patrik Soderholm, Heidi Helenius^b, Maria Pettersson, Roine Viklund, Vladimir Masloboev^c, Tatiana Mingaleva^c, Viktor Petrov^c Resources Policy. – 43(2015), P. 130–142
17. Hilson. G. 2000. Pollution prevention and cleaner production in the mining industry: an analysis of current issues. J. Clean. Prod. 8. 119–126
18. Kaufman D., Kraay A., Mastruzzi M. (2012). Worldwide Governance Indicators. Washington, DC: World Bank.
19. Lutz W. Weber. Georgius Agricola (1494–1555): Scholar, Physician, Scientist, Entrepreneur, Diplomat Toxicol. Sci. (2002) 69 (2): 292–294
20. Mining & Metals in a Sustainable World 2050/ IndustryAgenda/World EconomicForum, 2015. – 44 c.
21. Porter. M. E., Van der Linde. C. Toward a new conception of the Environment- Competitiveness Relationship./The Journal of Economic Perspectives, Vol. 9, №4 (1995), 97–118.
22. Remy. F., 2003. Mining Reform and the World Bank: Providing a Policy Framework for Development. International Finance Corporation. Washington. DC.
23. World Bank, 2015. Worldwide Governance Indicators. Country Data Report for Ukraine, 1996–2013. [Electronic resource]. Mode of access: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#countryReports>- Title from the screen.